

Sem pred novimi izzivi, novimi spoznanji, ki mi ne dajo miru, me vznemirjajo in hkrati pretresajo. Dobila sem nove uradne dopise, odločbe, ki prav tako neusmiljeno in lažno blatijo mojega očeta Franca Turnška kot tisti dokumenti, ki sem jih objavila pod naslovom Kadar človečnost v človeku zamre (Demokracija, 1998, št. 37; Kamniški občan, 1998, št. 19, 20, 22). V novi dokumentaciji tudi moji mami Angeli Turnšek ni prizaneseno.

ANGELCA TURNŠEK

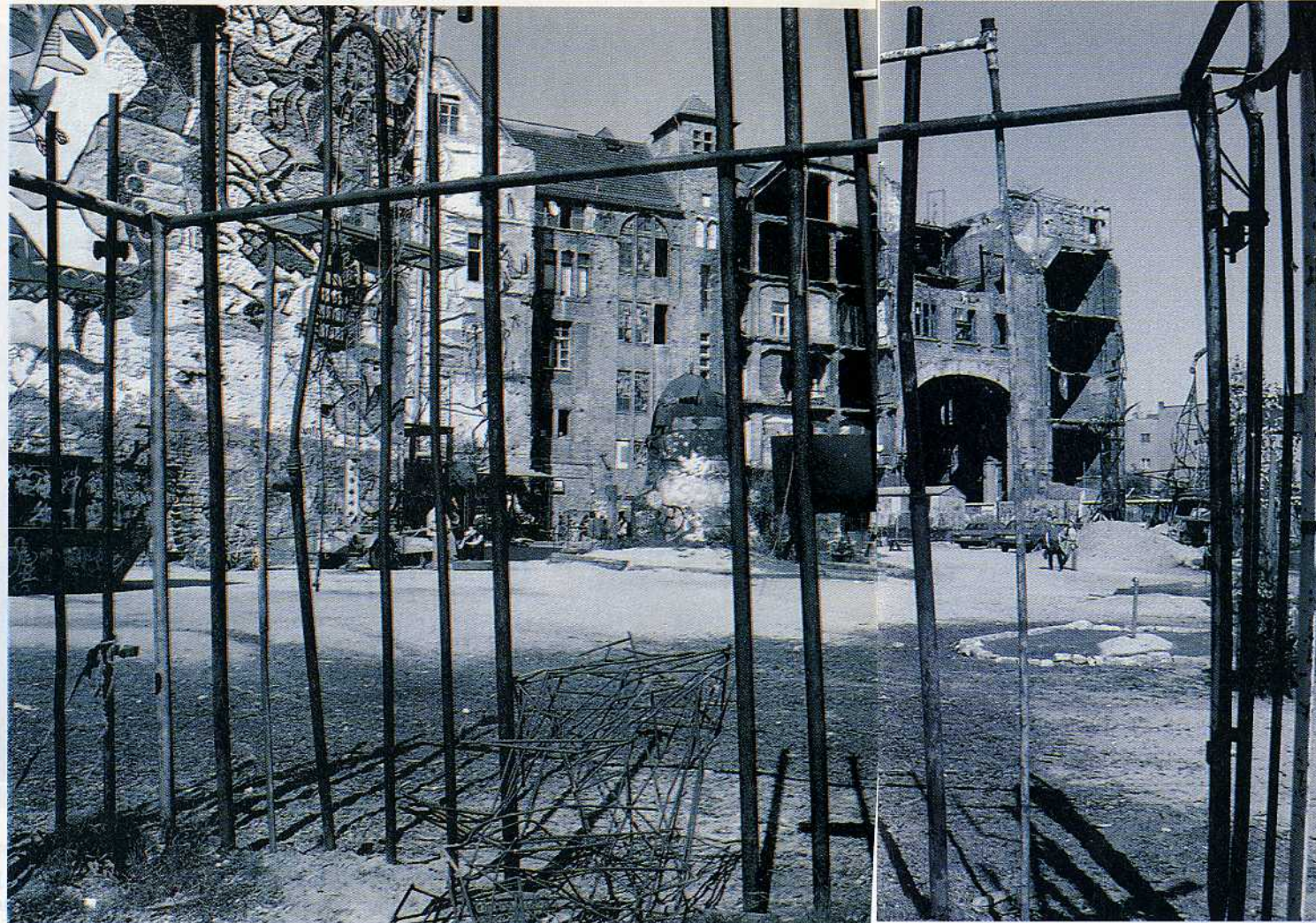

FOTO: ČRT MAJGEN

Očeta Franca so partizani likvidirali 1. 12. 1943 zaradi domnevnega organiziranja »tajne bele garde« in še drugih izmišljij (glej prej omenjeni članek: Kadar človečnost v človeku zamre).

Uradno gradivo, ki ga bom tukaj predstavila, je nastajalo od leta 1946 do vključno 1953, ko si je mama prizadevala za rehabilitacijo svojega moža Franca in za vnovično pridobitev družinske pokojnine, ki nam je bila odvzeta aprila 1946. To njeno vztrajno prizadevanje je bilo že od vsega začetka obsojeno na neuspeh, kar se je po sedmih letih tudi izkazalo — saj takratna totalitarna oblast ni dopuščala, da bi se krivice, povzročene s strani aktivistov OF, kritično presojele. Pri teh pravnih postopkih pa so se stvari tako dramatično zapletle in presle v taka nasprotja, da jih je težko dojeti in razumeti. Vse to je razvidno iz

gradiva, ki ga bom tukaj obravnavala. Nekaj odločb mi je bilo sicer že prej znanih. Vse doslej pa nisem imela vpogleda v listine, ki so bile podlaga za izdajo teh krivičnih odločb. In prav ti »dokazi« so povod za moje pisanje.

Pri navajanju vsebine dokumentov, ki jo bom dobesedno prepisala ali samo povzela, bom imena oziroma podpisnike dokumentov izpuščala. Navajala bom naslove ustanov, uradne številke in datume.

Leta 1948 je Javno tožilstvo za okraj Kamnik, civilni oddelek, pod opr. št. GR 79/47 z dne 1. 7. 1948 obvestilo Angelo Turnšek:

»Sporočamo vam, da nam je Javno tožilstvo LRS sporočilo, da na Vašo vlogo za obnovo zaplembenega postopanja Zp 227/45, zoper Turnška Franca tožilstvo ne bo inter-

veniralo vsled tega, ker zaplemba sploh ni bila izvedena.

Glede Vaše pokojnine pa se znova obrnite na Državni zavod za socialno zavarovanje s ponovno prošnjo za dodelitev pokojnine, pri čemer se sklicujte na uradne poizvedbe pri OLO Odseku za notranje zadeve z ozirom na dejstvo, da je likvidacija Turnška Franca s strani krajevnih faktorjev raziskana in pojasnjena.

Proti negativni rešitvi Zavoda imate možnost pritožbe na sodišče socialnega zavarovanja.

Iz dopisa je razvidno, da premoženje Franca Turnška ni bilo zaplenjeno, ni pa povedano, kako je raziskovanje o likvidaciji potekalo in kako je bila likvidacija pojasnjena. Vsekakor bi človek logično sklepal, da tožilec ob dejstvu, da zaplemba ni bila izvršena, moji mami ne bi svetoval, naj vložijo predlog za vnovično pri-

znanje družinske pokojnine in naj se pri tem sklicuje na uradne poizvedbe pri OLO. Prav tako ji ne bi svetoval pritožbe, če bi bila zadeva negativno rešena. Spričo vsega navedenega je mogoče razumeti, da je bila likvidacija mojega očeta raziskana in pojasnjena »s strani krajevnih faktorjev«, in to verjetno tako, da je bil rezultat za mojega očeta oziroma mamu ugoden.

Omenjeni dopis javnega tožilstva je **Angela Turnšek** priložila k zahtevku za vnovično priznanje družinske pokojnine na Državni zavod za socialno zavarovanje, podružnica Ljubljana.

Zavod je z odločbo št. P 7212 z dne 29. 10. 1948 zahtevek Angele Turnšek zavrnil z utemeljitvijo: »Franc Turnšek je sodeloval z okupatorjem zaradi česar se zahtevku za priznanje pokojnine ne more ugoditi.« Kako je Franc Turnšek sodeloval z okupatorjem, v odločbi ni navedeno. Za tako ugotovitev sploh ni navedenega nobenega dokaza. Odločba samo pravi, da »obstojajo okoliščine ... sodelovanja z okupatorjem ...«. Iz listin v spisu pa lahko sklepamo, da je Zavod oprl svojo odločbo na dve poročili Postaje Narodne milice Kamnik pov.št. 540/48 in 541/48 - obe z dne 3. 10. 1948.

Za Angelo Turnšek je navedeno:

»Vračamo vam tiskovino izpolnjeno po rubrikah, kateri podatki so povsem točni.

Pripominjamo da je bila imenovana vseskozi za časa okupacije nasprotna pokretu NOB in je imela stike z okupatorjem in domačimi izdajalci katere je tudi upoštevala. Istotako je sedaj nasprotna sedanji oblasti in se druži z reakcionarnimi elementi.«

Ne morem razumeti, na kakšni podlagi je Postaja Narodne milice Kamnik izdala tako karakteristiko o moji mami. Pripisana so ji bila izmišljena politična dejanja, ki naj bi jih bila zagrešila v vojnem in povojnem času. Te laži so usodno prizadele mojo mamu, ki je bila že od leta 1942 bolna — imela je tuberkulozo — in ki je po očetovi smrti morala sama skrbeti za pet še živčih, nepreskrbljenih otrok. Najmlajši še ni imel eno leto, najstarejši pa je imel 13 let.

Potrdilo za mojega očeta pa se glasi:

»V vezi Vaše zahteve za pridobitev podatkov za Turnšek Franca vam sporočamo da smo se vsestransko informirali ter ugotovili da je bil likvidiran od strani NOV zaradi izdajalstva. Imenovani se je namreč nahajal v NOV in je organiziral da bi več borcev spravil skupaj da bi organizirano pobegnili iz NOV, kar pa se mu ni posrečilo, ker je bilo pravočasno preprečeno.«

Uradno gradivo, ki ga bom tukaj predstavila, je nastajalo od leta 1946 do vključno 1953, ko si je mama prizadevala za rehabilitacijo svojega moža Franca in za vnovično pridobitev družinske pokojnine, ki nam je bila odvzeta aprila 1946. To njeno vztrajno prizadevanje je bilo že od vsega začetka obsojeno na neuspeh, kar se je po sedmih letih tudi izkazalo — saj takratna totalitarna oblast ni dopuščala, da bi se krivice, povzročene s strani aktivistov OF, kritično presojele.

Kakšna izmišljija, kakšna laž! Oče nikoli ni bil v partizanih, torej ni mogel nikogar nagovarjati, da bi pobegnil iz NOV. Ta razlog za njegovo likvidacijo ni držal. Drugih razlogov pa v tem poročilu ni navedenih.

Po prejemu že omenjene negativne odločbe Zavoda za socialno zavarovanje si je mama še naprej prizadevala za pridobitev družinske pokojnine. Dne 19. 3. 1951 je vložila novo prošnjo za priznanje pokojnine na Ministrstvo za socialno skrbstvo, Upravo za socialno zavarovanje Ljubljana. V svojem predlogu se sklicuje, da je bila likvidacija Franca Turnška natančno preiskana in da je prišlo do likvidacije zaradi neresnične obtožbe. Predlogu je Angela Turnšek predložila tudi že znano sodno overjeno poročilo Javnega tožilstva za okraj Kamnik. Na novo pa je predložila še potrdilo Okrajnega sodišča v Kamniku z dne 25. 7. 1950, št. R 137/50-7, ki »zopet kaže«, da premoženje Franca Turnška ni bilo zaplenjeno. Ministrstvo je predlog Angele Turnšek za priznanje pokojnine zavrnilo z odločbo št. I/1 - P 7212 z dne 8. V. 1951, sklicujoč se na že znano poročilo Odseka za notranje zadeve pri OLO Kamnik z dne 8. 10. 1948, ki pravi, da je bil Franc Turnšek v NOV in da je organiziral skupinski pobeg, za kar je bil likvidiran, kakor je izhajalo iz potrdila Narodne milice Kamnik, ki sem ga že obravnavala.

Na navedeno odločbo ministrstva z dne 8. V. 1951 se je Angela Turnšek pritožila na Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko FLRJ, Uprava za socialno zavarovanje Beograd, in sicer 15. 5. 1951. Svet v Beogradu je pritožbo Angele Turnšek prav tako zavrnil — odločba št. 21309/51 z dne 3. 11. 1951 — na podlagi že znanega poročila Odseka za notranje zadeve OLO Kamnik z dne 8. 10. 1948. Nič ni pomagalo, da se je Angela Turnšek sklicevala na to, da njen mož nikoli ni bil v partizanih, kar ne bi bilo težko preveriti, zato tudi ni mogel organizirati pobega partizanov. Svet v Beogradu je Angelo Turnšek — očitno v domnevi, da utegnejo njene trditve biti resnične — počul, da bo lahko dobila novo, pozitivno »

Čas, ki mi *ne* da miru

28. 12. 2000

odločbo, če bo pridobila od pristojnih organov pozitivno potrdilo o vedenju svojega moža Franca Turnška za časa NOB.

Ta navedba v zavrnilni odločbi pritožbeneega organa je bila povod, da se je Angela Turnšek znova spustila v boj za pridobitev družinske pokojnine, tako da je vložila predlog za obnovo postopka na Zavod za socialno zavarovanje LR Slovenije v Ljubljani, in sicer 14. 10. 1952, in se pri tem sklicevala, da je bila prvotna negativna ocena za njenega moža in zanjo sedaj spremenjena v pozitivno.

Kakšno je bilo torej to pozitivno potrdilo? Iz pokojninskega spisa izhaja:

Pokojninski zavod je res prejel novi, tokrat pozitivni potrdili o politični neoporečnosti Franca in Angele Turnšek (št. 10/347 - 52 in št. 10/348 - 52 z dne 26. 9. 1952). O vsebini teh potrdil je bila Angela Turnšek obveščena. Kaj se je pozneje dogajalo s tema potrdiloma, pa ni mogla vedeti. (Pripominjam: prošnja za izdajo potrdila je bila šapirografirana. Vsebovala je vprašanja, poleg katerih je bila nakazana vrsta, v katero naj bi bil vpisan odgovor. Ko je zaproseni organ izpolnil rubrike za odgovore, je tako izpolnjena obrazca vrnil zavodu.)

Obe tako izpolnjeni potrdili s pozitivnim mnenjem je zavod vrnil OLO Ljubljana okolica, Upravi za notranje zadeve 14. 10. 1952 (istega dne je Angela Turnšek vložila predlog za obnovo postopka). Zavod je prosil, naj omenjeni upravni organ na teh potrdilih označi, da sta z njima razveljavljeni obe negativni potrdili iz leta 1948, in od kdaj velja spremenjeno stanje. Po dveh mesecih (12. 12. 1952) je zavod zahteval odgovor in nato prejel obe potrdili vrnjeni (brez spremnega dopisa in brez ugotovitve, od kdaj veljata), pač pa je bila rubrika s pozitivnim mnenjem z radiranjem in pripisom spremenjena v negativno. (Pod novim besedilom pa prvotnega zapisa ni bilo mogoče več prebrati.)

To je bilo očitno tudi zavodu preveč, tako da je z dopisom z dne 9. 1. 1953 obvestil Ministrstvo za notranje zadeve LRS o ponareditvi obeh listin in prosil, naj ministrstvo ugotovi,

Povojni oblasti je bilo težko priznati tako usodno napako, čeprav je iz vsega povedanega v dokumentaciji očitno, da so nekateri posamezniki v postopkih vendarle poskušali uveljaviti resnico. Glede na »dokaze« v spisih pa seveda odločbe niso mogle biti drugačne kot zavrnilne, kar je imelo za našo družino hude socialne posledice.

kdo je potrdili pozneje spreminjal ter kakšni podatki so vplivali na to, da je pozitivna karakteristika postala spet negativna. Zavod od ministrstva za notranje zadeve ni prejel nobenega odgovora, pač pa je OLO Ljubljana okolica, Oddelek za notranje zadeve februarja 1953 poslal zavodu novi, »na čisto« spisani potrdili z novimi odgovori:

Za Franca Turnška v potrdilu z dne 11. 2. 1953, št. IV - 10/347-53 piše, da »v času okupacije ni bil pod orožjem okupatorja, temveč je bil kot tajnik občine do likvidacije v civilni službi okupatorja. — V začetku okupacije je imenovan sodeloval z aktivisti NOV, kasneje pa je začel voditi tajne sestanke z okupatorjem,

Totalitarna oblast ni imela najmanjšega razumevanja, da bi popravila krivice, ki so jih povzročili v imenu OF njihovi predstavniki naši družini in mnogim drugim.

prišel je tajno sodelovati z okupatorjem, Be-ga, za kar je bil tudi likvidiran po aktivistih NOV.«

Drugo potrdilo z dne 11. 2. 1953, št. IV - 10/348-1953 pa se nanaša na Angelo Turnšek in se glasi:

»V času okupacije imenovana ni bila pod orožjem okupatorja, temveč je simpatizirala

Vendar nas to ni uničilo. Imeli smo neverjetno voljo, da vzdržimo, ter željo in načrte, da pridemo do ustreznih poklicev. Prijeli smo za vsako, tudi fizično delo — prav tako mama, čeprav se ni bila popolnoma zdrava. S trdim delom in vztrajnim študijem smo otroci dosegli poklice, na katere smo bili in smo ponosni in ki nam dajejo zadoščenje in zadovoljstvo.

z okupatorjem. NOV ni pomagala. — V času okupacije ni sodelovala z NOV, kakor je tudi ni podpirala ne materialno ne moralno. Bila je simpatizer okupatorja, zlasti Be-ga, ni pa aktivno sodelovala na škodo NOV.«

Na podlagi negativnih potrdil so bile seveda lahko izdane le zavrnilne odločbe o pravici Angele Turnšek do družinske pokojnine — tako odločba zavoda z dne 13. 3. 1953 kot tudi pozneje v upravnem sporu izdana sodba Vrhovnega sodišča LRS z dne 2. 7. 1953, št. U II 954/53. V teh spisih ni sledu o tem, da bi se kdor koli še spuščal v vprašanje, zakaj se Angela Turnšek v predlogu za obnovo postopka sklicuje na pozitivno mnenje, ki ga v spisu ni.

V omenjenem prenašenem in ponarejenem negativnem potrdilu za očeta je tudi očitek, da je bil kot tajnik občine v civilni službi okupatorja. Mnogo zavednih Slovencev je bilo v civilni službi okupatorja, pa jim tega nihče ni očital ne takrat in ne pozneje.

Oče je bil občinski tajnik že pred vojno in je to delo opravljal tudi med okupacijo.

Očeta partizani nikoli niso mobilizirali. Njihov interes je bil, da ostane na mestu občinskega tajnika. To mesto mu je omogočalo, da je na razne načine pomagal tudi ljudem iz domačega kraja. Postal pa je sumljiv okupatorskim oblastem v Kamniku. Grozila mu je nevarnost, da ga aretirajo. To je preprečil takratni župan kamniškobistriške občine gospod Karel Žerjav, ki se je bil pripravljen izpostaviti zanj pred okupatorjem in ga zavarovati, čeprav je dobro vedel, da oče ilegalno sodeluje z narodnoodporniškim gibanjem.

Drugi očitek mojemu očetu v potrdilu z dne 11. 2. 1953 pa je popolnoma nov. V tem potrdilu ne vztrajajo več pri tem, da je bil oče v partizanih in da je tam poskušal organizirati pobeg s tovariši, pač pa navajajo, da je začel tajno sodelovati z okupatorjem in belo gardo. In to naj bi bil tudi razlog za likvidacijo. Čim

Z dokumentacijo, ki sem jo predstavila v tem članku, opozarjam na krivice, ki so bile povzročene naši družini. Prepričana pa sem, da je takih in podobnih usod na stotine.

bolj se dogodek časovno oddaljuje, tem več je izmišljij in laži. Moj oče nikoli ni sodeloval z okupatorjem — ne tajno in ne kako drugače. Bele garde pa na našem kamniškobistriškem območju sploh ni bilo. Naš oče je bil zaveden Slovenec in tudi velik nasprotnik fašizma in nacizma!

Omenjena upravna odločba zavoda za socialno zavarovanje in pozneje sodna odločba se sklicujeta na to, da je bil Franc Turnšek kot ljudski izdajalec med okupacijo obsojen na smrtno kazen in da je bila smrtna kazen izvršena 1. 12. 1943. Po zakonu o socialnem zavarovanju (1. odstavek 83.čl.) pa takemu ne pripadajo pravice iz socialnega zavarovanja kot tudi ne vdovi in otrokom.

Mojega očeta nobeno ljudsko sodišče ni obsodilo na smrt — ne zaradi izdajstva in ne zaradi česa drugega. Temu »dejstvu« sem se čudila, dokler nisem pri natančnejšem branju ugotovila, da odločba zavoda za socialno zavarovanje z dne 13. 3. 1953 navaja, »da je po obstoječih navodilih to likvidacijo smatrati za smrtno obsodbo«. Kakšna so ta obstoječa navodila, kdo jih je izdal in kje so bila objavljena, v odločbi bi navedeno. Dejansko pa so s temi navodili »legalizirali« tudi tiste likvidacije, ki so bile posledica osebnih obračunavanj in zlorab. Dokazov, da bi bil moj oče ljudski izdajalec, ni in jih ni bilo.

Za take lažne obtožbe bi še posebej danes nekdo moral odgovarjati. Samo kdo?! Za to je že vse prepozno.

Predstavniki kontinuitete me vedno znova spravijo v slabo voljo, ko tako zavzeto poudarjajo, da je preteklost treba pozabiti. Vse prav. Toda kako naj pozabim preteklost in krivice, ki so še vedno del mojega življenja?

Vedno znova spoznavam, kaj vse je moja mama morala pretrpeti. Skoraj sedem let se je bojevala za rehabilitacijo svojega moža in za vnovično pridobitev družinske pokojnine, ki nam je bila odvzeta leta 1946. Po odločbi Vrhovnega sodišča v Ljubljani, ki je njeno tožbo dokončno zavrnilo, pa je zaradi poniževanja in nerazumevanja morala kloniti in se sprijazniti s kruto usodo.

Totalitarna oblast ni imela najmanjšega razumevanja, da bi popravila krivice, ki so jih povzročili v imenu OF njihovi predstavniki naši družini in mnogim drugim.

Vse te lažne obtožbe, navedene v dokumentih na račun mojega očeta in mame, so imele namen prikriti pravi razlog za očetovo likvidacijo. Moje mnenje je, da je šlo pri vsem tem tudi za osebno maščevanje. (To sem podrobneje opisala v že omenjenem članku Kadar človečnost v človeku zamre.)

Povojni oblasti je bilo težko priznati tako usodno napako, čeprav je iz vsega povedanega

v dokumentaciji očitno, da so nekateri posamezniki v postopkih vendarle poskušali uveljaviti resnico. Glede na »dokaze« v spisih pa seveda odločbe niso mogle biti drugačne kot zavrnilne, kar je imelo za našo družino hude socialne posledice.

Vendar nas to ni uničilo. Imeli smo neverjetno voljo, da vzdržimo, ter željo in načrte, da pridemo do ustreznih poklicev. Prijeli smo za vsako, tudi fizično delo — prav tako mama, čeprav se ni bila popolnoma zdrava. S trdim delom in vztrajnim študijem smo otroci dosegli poklice, na katere smo bili in smo ponosni in ki nam dajejo zadoščenje in zadovoljstvo.

Kot je razvidno iz povedanega, so v postopku za priznanje pravice do družinske pokojnine pozitivno karakteristiko za moje starše ponaredili in prenašali. Tukaj poudarjam, da so vse omenjene obtožbe neutemeljene, neresnične in krivične, zato jih z mirno vestjo in odločno zavračam.

Se nam bo za to kdo kdaj vsaj opravičil?! Bilo bi veliko presenečenje, če bi kaj takega doživeli.

Ker ni zakonske podlage, da bi bil moj oče Franc Turnšek pravno rehabilitiran, želim s tem pisanjem doseči vsaj moralno zadoščenje zanj in za našo družino.

Za konec pa s prijetnim občutkom navajam, da sem že pri pripravah in poprejšnji objavi dokumentacije o svojem očetu kot tudi pozneje srečala izjemne ljudi različnih političnih nazorov, ki so me pri mojih prizadevanjih razumeli, mi pomagali in pripomogli, da sem prišla do nove dokumentacije, in me tudi moralno podpirali — vsem moja iskrena zahvala.

S prisrčno zahvalo pa se tukaj spominjam tudi vseh tistih dobrih ljudi, ki so nam v najtežjih časih stali ob strani in nam kakor koli pomagali. Mnogi od teh so žal že umrli. Želim si, da bi moje besede zahvale dosegle vsaj tiste, ki so še živi.

Z dokumentacijo, ki sem jo predstavila v tem članku, opozarjam na krivice, ki so bile povzročene naši družini. Prepričana pa sem, da je takih in podobnih usod na stotine.

Zato menim, da bi bilo koristno, da bi se s to problematiko na posameznih območjih Slovenije začeli sistematično ukvarjati tudi strokovnjaki.

DEMOKRACIJA